

Sosyal Bilgiler Dersinde Finansal Okuryazarlık Becerisinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılmasına İlişkin Eylem Araştırması

Gülbeyaz ÜNLÜER¹

Özet

Sosyal bilgiler dersi, bilgi, beceri ve değer öğretimiyle etkili vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen bir derstir. Bu derste toplumsal yaşamda her bireyin sahip olması gereken birtakım beceriler kazandırılır. Bu becerilerden biri de finansal okuryazarlık becerisidir. Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan “finansal okuryazarlık” becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde meydana getireceği etkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olan “eylem araştırması” kullanılmıştır. Araştırmadaki çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Çalışma grubu, Eskişehir ili Tepebaşı ilçesindeki bir ilkokuldaki 25 dördüncü sınıf öğrencisidir. Eylem araştırması için finansal okuryazarlıkla ilgili etkinlikler hazırlanmıştır. Etkinlikler, çalışma grubundaki öğrencilere 5 hafta süreyle uygulanmıştır. Etkinliklerden önce ve sonra standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu uygulanmıştır. Öğrencilerle yapılan ön görüşme ve son görüşme sonuçları, nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, finansal okuryazarlık becerisine ilişkin yapılan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, finansal okuryazarlık, ilkokul, sosyal bilgiler.

Action Research On The Acquisition Of Financial Literacy Skills By Activities In Social Studies

Abstract

Social studies is a course aimed at raising effective citizens who are equipped with knowledge and skills and values. In this course, a set of skills that every individual should have is gained for social life. One of these skills is financial literacy. The purpose of this study is to reveal the effects of the activities prepared on the "financial literacy" skill in the Social Studies curriculum on the financial literacy levels of the students. In this research, "action research", which is one of the qualitative research patterns, was used. While selecting the study group of the research, easily accessible case sampling method was used. The study group is 25 fourth grade students from a primary school in Tepebaşı district of Eskişehir. Financial literacy activities were prepared for action research. The activities were applied to the study group for 5 weeks. Standard open-ended interview form was applied before and after the activities. Results of the pre-interview and post interview with students were analyzed with qualitative content analysis. The research results show that the activities related to financial literacy skills increase the financial literacy levels of students.

Key Words: Economy, financial literacy, primary school, social studies.

¹ Dr., MEB, E-posta: g.unluer@hotmail.com, Orcid: 0000-0003-1759-6042.

Giriş

Okulların toplumsal yaşamda gerekli olan becerileri öğrencilere kazandırma ve bu becerilerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesine ortam hazırlama gibi önemli bir misyonu vardır. Okullar bu misyonu dersler aracılığıyla gerçekleştirir. Sosyal Bilgiler, konusu insan ve toplum olan, toplumsal yaşam için gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donanık etkili vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. Sosyal Bilgiler dersinde beceri öğretimi önemli bir yer tutar. Bu becerilerden biri de 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında ilk defa yer verilen finansal okuryazarlık becerisidir. Sosyal Bilgiler dersinin özel amaçlarından olan “ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavrar” (MEB, 2017) amacıyla yakından ilgili olduğu görülen finansal okuryazarlık becerisi, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında kazandırılması gereken beceriler arasındadır. Öğrencileri ekonomi konularında doğru karar vermeleri için gerekli olan bilgi ve beceriyle donatmak ve günlük yaşamda karşılaştıkları finansal bilgileri gerçek yaşam deneyimleriyle kullanılabileceğini göstermek onların ilerideki yaşamları için bir zorunluluktur (Akhan, 2013).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD, 2005) finansal okuryazarlığı “kısa ve uzun vadede bireylerin kendi başlarına finansal karar verebilme yeteneği” (Mandell, 2008) olarak tanımlarken, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), finansal okuryazarlığı; “finansal refah için, bireylerin finansal bilgi düzeyine sahip olabilmesi, finansal kavram, risk ve becerilerin farkında olabilmesi; bu finansal bakış açısını doğru kararlar almak için kullanabilmesi ve finansal konularda kendilerine güvenebilmesi” olarak nitelendirmektedir (OECD, 2013). Türkiye’de bireyleri finansal konularda aydınlatan Finansal Okuryazarlık Derneği (FODER) ise, finansal okuryazarlığı, bireylerin gelir, birikim ve yatırımlarını en doğru şekilde planlama ve bütçelerini yönetebilme becerisi (www.foder.org) biçiminde tanımlamaktadır.

İyi bir finansal okuryazar, kendi bütçesini doğru yöneterek, ülke ekonomisine katkıda bulunan kişidir. Finansal okuryazarlık becerisi olan birey, harcamalarını takip edeceği bir bütçe hazırlar, herhangi bir ürün satın almak istediğinde fiyat karşılaştırması yapar, acil ve beklenmedik durumlar için her an hazırlıklı olmak için birikim yapar. Bu beceri sayesinde bireylerin tasarrufa yönlenebilmesi mümkündür (Atkinson ve Messy, 2013).

Her yaş grubu için gerekli bir beceri olan finansal okuryazarlık becerisi, özellikle çocukların yetişkinlik döneminde gerekli finansal davranışları geliştirmeleri açısından son derece önem arz etmektedir. OECD, bireylerin mümkün olduğunca küçük yaşlardan itibaren finansal eğitim

almaları ve bu eğitimin okullardaki eğitim programı ile bütünleştirilmesinin sağlanmasını önermektedir (www.tedmem.org). Bu nedenle finansal eğitim erken çocuklukta başlamalı, paraya, harcamaya, tasarruf ve başka finansal konulara karşı nasıl doğru bir tutum alacağı çocuğa öğretilmelidir (Fabris ve Luburic, 2016). Özellikle ilkokul öğrencileri için ekonomiyi öğretmenin en iyi yolu, derslerde işlenen konuları gerçek yaşamla ilişkilendirme sağlayacak karar verme durumlarına onları katarak, ekonominin karmaşık doğasını anlamalarını sağlamakla olur (Buckles, 2001; Murphy ve Walsh, 1989, Akt. Akhan, 2013). Etkili bir finansal okuryazarlık eğitimiyle, hem bireysel hem de toplumsal sorunlar daha kolay çözülebilir (Güvenç, 2017). Bireyler finansal eğitimle, dünyaya daha iyi uyum sağlayabilmekte, daha etkin ve daha katılımcı olabilmektedirler (Yalçınkaya ve Er, 2019). Çocuklar ve gençler, finansal eğitimde ne kadar güçlülerse, etkili vatandaş olarak potansiyellerini tam olarak gerçekleştirebilirler (CYFI, 2013). Rusya Federasyonu Maliye Bakanı “finansal okuryazarlığın 21. yüzyılda eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline geldiğini, ülkelerin ekonomilerinin gelişmesinin büyük ölçüde bireylerin finansal okuryazarlığına bağlı olduğunu, finansal okuryazarlık stratejilerinin uygulamaya konmasının hayati bir unsur olduğunu” belirtmektedir (Siluanov, 2013). Nitekim ABD’de Kamu Politikaları Araştırma Enstitüsü (IPPR) tarafından yürütülen araştırma, finansal eğitim almış çocukların 40 yaşına geldiklerinde finansal eğitim almamış çocuklara göre daha zengin olacaklarını göstermektedir (Fabris ve Luburic, 2016).

Ne yazık ki birçok çocuk finansal konularda ya hiçbir şey bilmeden ya da çok az şey bilerek büyümekte olup, finansal okuryazarlık düzeyinin gençler ve çocuklar için hem bölgesel hem de dünyada tatmin edici bir durumda olmadığı görülmektedir (Fabris ve Luburic, 2016). Okullarda finansal eğitimin yetersiz kaldığı durumlarda, çocuklar finansal konuları ebeveynlerinden ya da diğer yetişkinlerden öğrenmek durumunda kalmaktadır. Ne var ki Amerikalı ebeveynlerin sadece %32’sinin çocuklarıyla düzenli olarak finansal konular hakkında konuştukları, geri kalan kısmının ise çocuklarına bu tür konularda yardımcı olamadıkları görülmektedir (Suiter ve Meszaros, 2005). OECD’nin (2005) üye ülkeler üzerinde yaptığı araştırmadan, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal okuryazarlık farkındalığının düşük olduğu sonucu çıkmış olup, bu durum da bireylerin finansal okuryazarlık ihtiyacının olduğunu ortaya koymaktadır. TIAA–CREF kuruluşunun yaptığı araştırma, finansal okuryazarlık düzeyleri düşük olan bireylerin yeterince finansal bilgiye sahip olmadığı, daha fazla borçlandığı ve yaşamları boyunca yatırım yapma olasılıklarının daha az olduğunu göstermektedir (Investopedia, 2016). New York Eyalet Üniversitesi’nin yaptığı bir çalışma ise, gençlerin ortaokul düzeyinde sorulan finans sorularının ancak yarısını güçlükle cevapladıklarını

göstermektedir (Fabris ve Luburic, 2016). PISA programı kapsamında on beş yaş çocuklar için yürütülen OECD araştırması (2014) da, bu yaştaki çocukların sadece %10'unun karmaşık finansal problemleri çözebileceğini göstermiştir. Yine aynı araştırma, on beş yaş çocuklarının sadece %15'inin günlük harcamalar konusunda basit kararlar alabildiğini ve fatura gibi günlük finansal belgelerin kullanılma amacını tanıyabildiğini göstermektedir.

Türkiye'de de durumun çok farklı olmadığı görülmektedir. Temizel ve Bayram (2011) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin finansal konuları ailelerinden öğrendikleri, finansal bilgi ve kavramlarda büyük ölçüde eksikliklerinin olduğu ortaya konmuştur. Ersoy ve Nazik (2006) tarafından yapılan bir araştırmada da, ergen bireylerin tüketici hakları konusunda önemli bilgi farklarının olduğu belirlenmiştir. Er, Temizel, Özdemir ve Sönmez'in (2014) yaptığı çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin %31,7'si yüksek, %30,1'i orta, %16'sı düşük düzeyde finansal okuryazar oldukları bulunmuştur. Türkiye İsrar Raporu'na (2018) göre de, araştırmaya katılan bireylerin %57'sinin orta finansal bilinç, %38,8'inin yüksek finansal bilinç, %3,5'inin ise düşük finansal bilinç düzeyinde olduğu, finansal bilinç düzeyinin çok genç ve yaşlı grupta orta ve ortanın altında olduğu sonucunun çıkması dikkat çekicidir (www.ticaret.gov.tr).

Finansal sorumluluklarının fazla olduğu karmaşık bir finansal ortamda kendilerini bulan, bugünün çocuk ve gençlerinin, bu zorlukların üstesinden gelebilmeleri ancak okullarda verilecek finansal eğitimle mümkün olmaktadır (Amagir, Groot, Maassen van den Brink ve Wilschut, 2018). Şu anda bir çok ülke, eğitim ve ekonomi politikalarında bireylerin finansal okuryazarlık eğitimlerine daha fazla yer vermek için çaba sarfetmektedir (www.tedmem.org). Bazı ülkelerde ilkokullarda finansal okuryazarlık eğitiminin bağımsız ders olarak verildiği görülmektedir (Orton, 2007). Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok ilkokulda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ihtiyaçlar, istekler, uzmanlaşma ve iş bölümü gibi ekonomik kavramların girdiği görülmektedir (Schug ve Birkey, 1985). Ayrıca, İngiltere'de uygulanan "İlköğretim Endüstri Eğitimi Projesi"yle (1983) ilkokullar için bir ekonomi programı geliştirilmiştir. İlköğretim okullarında uygulanan finansal eğitim programlarında planlama, bütçe yapma, tasarruf, harcama ve kredi kavramlarına öncelik verdiği görülmektedir (Amagir vd., 2018).

Finansal okuryazarlık becerisinin geliştirilmesiyle ilgili pek çok uluslararası kurum ve kuruluş da çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. UNICEF ve BM Çocuk Hakları Komitesi, doksan ülkede çocuklar için "Sosyal ve Finansal Eğitim Programı" adlı bir program geliştirmiştir. Bu programda çocuk hakları, sorumluluk, aile ve toplum ile ilgili bilgiler, tasarruf etme alışkanlığı

gibi finansal eğitim için temel olan etkinlikler yer almaktadır (UNICEF, 2012). Çocuklar için Ulusal Ekonomi Eğitimi Merkezi olan “The National Center for Economic Education for Children” ekonominin özel öğretim önerilerini içeren “İlköğretim Ekonomisti” programını üretmekte ve ulusal düzeyde dağıtmaktadır (Amagir vd., 2018). Çocuk ve gençlerin finansal yeteneklerini geliştirmeye çalışan uluslararası bir örgüt olan Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansmanı (CYFI, 2016) da, finansal eğitim, finansal katılım ve finansal araştırmayı desteklemektedir. Amerika Birleşik Devletleri Kongresi de, 2008 yılında Nisan ayını “Finansal Okuryazarlık Ayı” ilan ederek, finansal eğitimin önemine dikkat çekmiştir (Fabris ve Luburic, 2016). Finansal okuryazarlığa sistematik olarak yaklaşan ülkelerde PISA kapsamında değerlendirilen Matematik, Fen gibi alanların yanına finansal okuryazarlık alanı da eklenmiş ve değerlendirilmeye alınmıştır (OECD, 2013).

Türkiye’de son yıllarda finansal okuryazarlık eğitimiyle ilgili girişimlerin başlamış olduğu görülmektedir. Çeşitli kurum ve kuruluşların çocuklara yönelik ekonomi eğitim programları düzenledikleri görülmektedir (Yıldırım, 2017). Milli Eğitim Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, finans kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının biraraya gelerek gerçekleştirdikleri bir projeye de, finansal okuryazarlık konusunda öğretmenlere eğitici eğitimi verilmektedir (MEB, 2016). Derslerin öğretim programlarında da finansal okuryazarlık ile ilgili kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Ekonomi ile ilgili eğitime ilk ve ortaokul kademesinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler programları çerçevesinde yer verilmektedir (Akhan, 2010). Özellikle, dersler içinde finansal okuryazarlıkla ilgili öğrenme çıktılarının en çok Sosyal Bilgiler dersinde olduğu dikkati çekmektedir (Güvenç, 2017). Bu bağlamda, konusu insan ve toplum olan, etkili vatandaşlar yetiştirmek için finansal okuryazarlık eğitiminde güçlü bir konumda bulunan Sosyal Bilgiler (Yalçınkaya ve Er, 2019) dersinde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi araştırmaya değer bulunmuştur. Türkiye’de alan yazın incelendiğinde finansal okuryazarlık kavramı ile ilgili çok sayıda araştırma olduğu, ancak bu çalışmaların genelde üniversite öğrencileri üzerine odaklandığı, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki araştırmaların ise yok denecek kadar az olduğu görülmektedir (Acaravcı ve Bediroğlu, 2019; Çarıkçı, 2019; Tetik, 2019). Bu araştırmanın ilkokul düzeyinde dördüncü sınıf öğrencileriyle yapılıyor olması, alandaki açığı doldurması ve alana katkı getirmesi açısından son derece önemlidir.

Araştırmanın temel amacı; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki “finansal okuryazarlık” becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık

düzeylerinde oluşturacağı etkiyi ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Finansal okuryazarlık becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin “İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” kazanımına yönelik öğrencilerdeki etki düzeyi nedir?
2. Finansal okuryazarlık becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır” kazanımına yönelik öğrencilerdeki etki düzeyi nedir?
3. Finansal okuryazarlık becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin “Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımına yönelik öğrencilerdeki etki düzeyi nedir?
4. Finansal okuryazarlık becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin “Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur” kazanımına yönelik öğrencilerdeki etki düzeyi nedir?
5. Finansal okuryazarlık becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına yönelik öğrencilerdeki etki düzeyi nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırmalardan olan “eylem araştırması” ile desenlenmiştir. Araştırmacı süreci yöneterek öğretmen rolünü üstlenmiştir. Araştırmada, Yıldırım ve Şimşek’in (2008) eylem araştırma süreci aşamaları kullanılmış olup, yapılan çalışmalar aşağıdaki şekildedir:

- a. Araştırma problemine karar verilmesi: İlk aşamada, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan becerilerden finansal okuryazarlık becerisi ana problem başlığı olarak belirlenmiş olup, bu becerinin öğrenciler tarafından kavranmasına yönelik etkinliklerin hazırlanması amaçlanmıştır.
- b. Verilerin toplanması: Bu aşamada finansal okuryazarlık ile ilgili bir literatür taraması yapılarak, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programına yeni konulan bu becerinin eğitimi konusundaki uygulamaya yönelik problemler tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık becerisiyle ilgili görüşlerini almak üzere uygulama dışındaki bir dördüncü sınıftan beş öğrenci belirlenmiş ve bu öğrencilerle görüşme yapılmıştır.
- c. Verilerin analizi: Kaynaklara literatür taramasıyla ulaşılmış, kaynaklar doküman incelemesi ile analiz edilmiş olup, analiz sonucunda finansal okuryazarlık becerisi ile ilgili uygulamalı çalışmaların yetersiz olduğu, öğrencilerde bu becerinin tam gelişmediği

belirlenmiştir. Görüşmelerdeki öğrenci söylemleriyle literatürdeki verilerin paralellik gösterdiği de görülmüştür.

d. Eylem planının geliştirilmesi ve uygulanması: 4.sınıf 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında ilk defa yer verilen finansal okuryazarlık becerisi araştırmaya konu olarak belirlenmiştir. Bu beceriyi kazandırmaya yönelik etkinlikler ile öğrencilerin bu beceriye ilişkin düzeylerini ortaya koymak için standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun, etkinliklerin uygulanmasından önce ve sonra ön görüşme ve son görüşme şeklinde uygulanmasına karar verilmiştir. Finansal okuryazarlık ile hazırlanan etkinlikler 5 hafta süreyle uygulanmıştır.

e. Uygulamanın analizi ve değerlendirmesi: Etkinliklerin uygulanmasından sonra öğrencilerle yapılan ön görüşme ve son görüşme sonuçları, nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sonunda, finansal okuryazarlık becerisine ilişkin yapılan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığı belirlenmiştir.

f. Yeni eylem planının hazırlanması: Etkinlik uygulamalarının sonucunda finansal okuryazarlık etkinliklerinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığı tespit edildiğinden yeni bir eylem planı hazırlanmamış, bunun yerine uygulamaya dönük ve araştırmacılar için öneriler geliştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi çalışma grubu seçiminde kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi, araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırmaktadır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla, 2018-2019 öğretim yılının bahar döneminde, Eskişehir ili Tepebaşı ilçesindeki bir ilkokulda öğrenim gören 25 dördüncü sınıf öğrencisi belirlenmiştir. Bu öğrencilerin 12'si kız, 13'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri “görüşme” tekniği ile toplanmıştır. Görüşme türlerinden ise, “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu” seçilmiştir. Bu yaklaşımda, dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi soru bulunmakta ve görüşülen her bireye bu sorular aynı şekilde ve aynı sırada sorulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veri toplama aracının geliştirilme sürecinde, öncelikle literatür taraması yapılmış olup, programdaki kazanımlara da uygun olarak finansal okuryazarlık becerisiyle ilgili sorular oluşturulmuştur. Soruların içeriği; ihtiyaç, istek, ekonomik faaliyetler, bilinçli tüketici, bütçe, israf ve tasarruf konularından

oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formunun ilk halinde 11 soru yer almaktadır. Formun ilk hali alandan iki uzmanın ve iki sınıf öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Gelen dönütlerle soru sayısı 8'e düşürülmüştür. Görüşme formunun geçerliliğini güçlendirmek için 5 öğrenci ile serbest bir görüşme yapılmıştır. Serbest görüşmenin ardından görüşme formunda anlaşılmayan sorular tekrar ifade edilmiş ve uzman görüşü tekrar alınarak görüşme formuna son biçimi verilmiştir. Bu bağlamda, “finansal okuryazarlık” becerisine ilişkin hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde oluşturacağı etkiyi tespit etmek amacıyla 8 tane açık uçlu sorunun sorulmasına karar verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

2017 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında finansal okuryazarlık becerisine ilk defa yer verilmesi bu becerinin seçiminde etkili olmuştur. Bu beceriyle ilişkilendirilen kazanımlarla ilgili etkinlikler geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Etkinlikler geliştirilirken uzman görüşü alınmıştır. Hazırlanan etkinlikler kazanım sırasına göre çalışma grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. 4. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında finansal okuryazarlıkla ilişkili olabilecek kazanımlar Tablo 1’de gösterilmiştir (MEB, 2017).

Tablo 1. Finansal Okuryazarlıkla İlişkilendirilen Kazanımlar

Kazanım Sırası	Kazanımlar
1	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.
2	Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.
3	Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.
4	Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur.
5	Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.

Kaynak: (MEB, 2017).

9 Mart 2019 tarihinde çalışma grubundaki öğrencilere standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu ön görüşme yapılarak uygulanmıştır. Ön görüşmeden sonra, çalışma grubuna finansal okuryazarlık becerisini kazandırmaya yönelik etkinlikler uygulanmıştır. Etkinliklerin uygulanmasından sonra ise çalışma grubundaki öğrencilerle son görüşme yapılmıştır. Finansal okuryazarlık becerisiyle ilgili hazırlanan etkinlikler aşağıdaki şekilde uygulanmıştır:

1. “İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikler 13-15 Mart 2019 tarihleri arasında 3 saat süreyle uygulanmıştır. Derse; Robinson Cruise’ın yaşamı okunarak giriş yapılmıştır. Robinson Cruise’un yaşamından

hareketle istek ve ihtiyaçlar öğrencilere beyin fırtınası yöntemiyle buldurulmuştur. Her öğrenciden kendisi için olmazsa olmaz beş ihtiyacını listeleyip bu listeye neyi, niçin aldığının açıklamasını yazması istenmiştir. Yazılan açıklamalar okutturulmuştur. Alışverişe gidecek bir anne ve çocuğun alışveriş listesi hazırlamalarını konu edinen örnek olay okunmuş ve canlandırılmıştır. “Alışverişe gitmeden önce ihtiyaçlarımızı belirlemeye yönelik bir liste hazırlamanın faydaları nelerdir?” konulu çalışma yaprağıyla dersin değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikler 20-22 Mart 2019 tarihleri arasında 3 saat süreyle uygulanmıştır. Ekmek üretiminde, üretim, dağıtım ve tüketim döngüsünün öğrencilere hissettirilmesi sağlanmıştır. Öğrencilerden de herhangi bir ürün seçerek bu ürünün hangi aşamalardan geçtiği ile ilgili bir hikaye yazmaları, bu hikayelerini resimlerle destekleyerek sınıfa sunmaları istenmiştir. Üretim, dağıtım ve tüketim döngüsünde insan ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak sürdürülen işlerin her birinin bir ekonomik faaliyet olduğu, ekonomik faaliyetlerde çalışan bir kimsenin geçimini sağlamak için sürekli olarak yaptığı işe de meslek dediği vurgulanmıştır. Öğrencilerle bir meslek seçilerek, sorularla bu mesleğin bulunmasının istendiği meslekler oyunu oynanmıştır. Çevremizdeki mesleklerden örnekler verilmiştir. Bir veli sınıfa davet edilip, mesleğini tanıtmaya istenmiştir. Dersin değerlendirilmesi için; ekonomik faaliyetlerle ve mesleklerle ilgili verilen çalışma yapraklarındaki resimlerin hangi ekonomik faaliyete ve mesleğe ait olduğu sorulmuştur.

3. “Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikler 27-29 Mart 2019 tarihleri arasında 3 saat süreyle uygulanmıştır. Öğrencilere alışverişlerde nelere dikkat ettikleri sorularak derse giriş yapılmıştır. Bilinçli tüketici kavramından ne anladıkları sorularak öğrencilerin bu konudaki ön öğrenmeleri harekete geçirilmiştir. Bilinçli tüketici kulübüne üye öğrencilerin kulüp faaliyetlerini tanıtmaları istenmiştir. Öğrencilere “hangi market en hesaplı satıyor” adlı araştırma ödevi verilmiş, öğrenciler gruplara ayrılmış, her gruba beş ürün ismi verilmiş, bu ürünlerin fiyatlarını marketlerden araştırmaları istenmiş, araştırma sonunda en hesaplı marketin bulunması ve en hesaplı marketi bulan grubun ödüllendirilmesi sağlanmıştır. Bir alışveriş sırasında yapılan pazarlık konuşması drama yöntemiyle canlandırılmıştır. Dersin değerlendirilmesi için, “Annelerinizle alışverişe gidiyorsunuz. Bilinçli bir tüketici olduğunuzu düşünürsek alışverişte nelere dikkat edersiniz?” konulu çalışma yaprağı doldurulmuştur.

4. “Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikler 3-5 Nisan 2019 tarihleri arasında 3 saat süreyle uygulanmıştır. Derse giriş olarak bütün öğrencilerin doğum günlerinin kutlanacağı “bir yaş büyüdüm” kutlaması düzenleneceği ve bu kutlama için bütçe yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu etkinlikten hareketle öğrencilerin bütçe kavramı üzerinde konuşmaları sağlanmıştır. Ailelerinin aylık harcamalarını nasıl planladıkları ve kendi harçlıklarını nasıl kullandıkları üzerinde konuşulmuştur. Öğrencilerden ailelerinin bütçe yapımına katılmaları istenmiştir. Aile bütçelerinden yararlanarak öğrencilerin kendi bütçelerini oluşturmaları sağlanmıştır. “Ayağını yorganına göre uzat” atasözü ile ilgili getirilen karikatür üzerinde tartışma yaptırılmış ve bu atasözünde verilmek istenen mesaj sorulmuştur. Öğrencilerden araştırma ödevi olarak para sözcüğünün geçtiği şarkı, şiir, atasözü ya da deyim bularak sınıfa getirmeleri istenmiştir. Dersin değerlendirilmesi için “Bütçe yaparken nelere dikkat ettiniz?” konulu çalışma yaprağı doldurulmuştur.

5. “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikler 10-12 Nisan 2019 tarihleri arası ile 17-19 Nisan tarihleri arasında olmak üzere toplam 2 hafta ve 6 saat süreyle uygulanmıştır. Para, besin ve giysi tasarrufu ile ilgili etkinlikler 10-12 Nisan 2019 tarihinde uygulanmıştır. Derse giriş olarak; öğrencilere israf ve tasarrufun ne anlama geldiği, hangi kaynakların israf edildiği sorulmuş, hangi kaynaklardan nasıl tasarruf yapılabileceği konusunda düşünceleri sağlanmıştır. Para tasarrufu için, bir pazara gezi düzenleneceği söylenmiş, bunun için sınıfın gruplara ayrılarak, her grubun bir kumbara tasarlaması ve kumbarada belli miktarda para biriktirmeleri, bu parayla pazardan belirlenen üç ürünü almaları gerektiği söylenmiştir. Belirlenen ürünlerden ellerindeki parayla en taze ve en ucuz ürünü satın alan grup ödüllendirilmiştir. Besin tasarrufu ile ilgili etkinlikte besin israfı ilgili bir gazete haberi getirilip üzerinde tartışılmıştır. Giysi tasarrufu için, öğrencilerin kendilerinin ve ailelerinin giymedikleri giysileri ihtiyacı olanlara vermeleri için bir kampanya düzenlenmiş, toplanan giysilerin ihtiyaç sahibi kişilere ulaştırılması sağlanmıştır. Dersin değerlendirilmesi için; “Kaynakların israf edilmesinin zararları nelerdir” çalışma yaprağı doldurulmuştur. 17-19 Nisan tarihleri arasında ise elektrik, su, kağıt tasarrufu ile ilgili etkinlikler uygulanmıştır. Elektrik, su, kağıt tasarrufu ile ilgili etkinlikte istasyon tekniği uygulanmıştır. Öğrenciler istasyon adı verilen beş ayrı istasyona ayrılmışlardır. İstasyonlarda neler yapılacağına dair yönergeler masalara yapıştırılmıştır. Gruplar sırasıyla verilen çalışmalara katılmışlardır. Hikaye yazma istasyonunda elektrik, su, kağıt tasarrufu hakkında bir hikaye oluşturulmuştur. Şiir yazma istasyonunda elektrik, su, kağıt tasarrufu hakkında bir şiir yazılmıştır. Şarkı sözü yazma veya şarkı söyleme istasyonunda elektrik, su, kağıt tasarrufu

hakkında bir şarkı sözü yazılarak sınıfça söylenmiştir. Slogan yazma istasyonunda, elektrik, su, kağıt tasarrufu hakkında bir slogan yazılmıştır. Afiş hazırlama istasyonunda elektrik, su, kağıt tasarrufu hakkında bir afiş oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar gözden geçirilip sınıfta sunulmuştur. Zaman tasarrufu ile ilgili bir film izletilerek öğrencilerin zaman israfıyla ilgili konuşmaları sağlanmış, zamanı planlama ve verimli kullanma üzerinde durulmuştur. Dersin değerlendirilmesi için; “Kaynakların tasarruflu bir şekilde kullanılmasının yararları nelerdir” çalışma yaprağı doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde “nitel içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğrencilerin görüşme formundaki açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar tespit edilerek kodlara ve kodlardan da temalara ulaşılmıştır (Tablo 2). Yapılan kod ve temaların güvenilirliğini artırmak için ön görüşme ve son görüşmelerden sağlanan öğrenci söylemleri araştırmacı ve alandan bir uzman ile ayrı ayrı analiz edilmiştir. Söylemlerin birbiri ile uyumlu olup olmadığına bakılmıştır. Alandan uzman ve araştırmacının yaptığı değerlendirme sonucunda, sorulan sorunun yanıt seçeneği kontrol edilmiş olup, “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” biçiminde belirtilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için, Miles ve Huberman (1994, s.64)’ın formülü kullanılmıştır. Bu formüle göre araştırmanın güvenilirlik ortalaması %92’dir. Bu ortalama araştırma için yeterli bulunmuştur.

Tablo 2. Nitel İçerik Analizine Örnek

Görüşme Soruları	Kodlamalar	Tema
Soru 5. Bilinçli bir tüketici olduğuna düşünürsek, bir ürün alırken nelere dikkat edersin? Yanıt 5. Bir ürün alırken fiyatına bakıyorum, son kullanma tarihini, kaliteli olup olmadığını inceliyorum	Fiyatına bakarım Kalitesine bakarım Son kullanma tarihine bakarım	Bilinçli tüketici

Bulgular

Bu bölümde finansal okuryazarlık becerisine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Kazanımına İlişkin Bulgular

“İstek ve ihtiyaçları ayırt ederek, ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” kazanımına ilişkin etkinlikten önce öğrencilere görüşme formu uygulanmıştır. Ön görüşmeden sonra etkinlik

uygulanmıştır. Etkinlikten sonra, görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin ön görüşme ve son görüşme söylemleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Bilinçli Seçimler Yapılmasına İlişkin Görüşme Sonuçları

Tema	Ön Görüşme Söylemleri	n	Son Görüşme Söylemleri	n
İstek	İstekler benim için önemlidir	12	İstekler benim için önemlidir	3
	İstekler benim için önemli değildir İsteklerim karşılanmazsa üzülürüm	4 16	İstekler benim için önemli değildir İsteklerimiz karşılanmazsa üzülürüm İsteklerim karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girmez İstekler yerine getirilmese de olan şeylerdir	21 5 17 15
İhtiyaç	İhtiyaçlar önemlidir	8	İhtiyaçlar önemlidir	20
	İhtiyaçlarım karşılanmazsa zorlukla karşılaşırım	7	İhtiyaçlarımız karşılanmazsa zorlukla karşılaşırım	22
	İhtiyaçlarım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girebilir	3	İhtiyaçlarım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girebilir İhtiyaçlar olmazsa olmaz şeylerdir.	16 14
İhtiyaç Sıralaması	Yiyecek	9	Yiyecek	17
	Barınma	8	Barınma	15
	Giyinme	5	Giyinme	14
			Sağlık	13
		Eğitim	10	
		Dinlenme	8	

Tablo 3’e göre, ön görüşmede, öğrencilerin istek temasına ilişkin “istekler benim için önemlidir” söylemi 12, “istekler benim için önemli değildir”, söylemi 4, “isteklerim karşılanmazsa üzülürüm” söylemi 16 öğrenci tarafından dile getirilmiştir. İhtiyaç temasına ilişkin “İhtiyaçlar önemlidir” söylemi 8, “İhtiyaçlarım karşılanmazsa zorlukla karşılaşırım”, söylemi 7, “İhtiyaçlarım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girebilir” söylemi 3 öğrenci tarafından dile getirilmiştir. İhtiyaç sıralaması temasına ilişkin öğrencilerin yiyecek, giyinme, barınma şeklinde sadece temel ihtiyaçları sıraladıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre, sınıfın büyük çoğunluğunun istek ve ihtiyacı ayırt etme ve bilinçli seçimler yapma düzeylerinin düşük olduğunu söylemek olasıdır. Bu kazanıma ilişkin yapılan etkinlik sonunda ise öğrencilerin bu kazanımla ilgili söylemlerinde ön görüşmeye göre farklılıklar göze çarpmaktadır. Öğrencilerin son görüşme sonuçlarına göre, öğrencilerin istek temasına ilişkin “istekler benim için önemlidir” söylemi 3, “istekler benim için önemli değildir” söylemi 21, “isteklerim karşılanmazsa üzülürüm” söylemi 5, “isteklerim karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girmez” söylemi 17 öğrenci tarafından dile getirilmiştir. Ön görüşmede istek temasına ilişkin 3 söyleme karşılık, son görüşmede “İstekler yerine getirilmese de olan şeylerdir” söylemi ile “İsteklerim

karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girmez” söyleminin eklenmesi ve söylem sayılarının artmış olması göze çarpmaktadır. İhtiyaç temasına ilişkin “İhtiyaçlar önemlidir” söylemi 20, “İhtiyaçlarım karşılanmazsa zorlukla karşılaşırım” söylemi 22, “İhtiyaçlarım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girebilir” söylemi 16 öğrenci tarafından dile getirilmiştir. Ön görüşmede ihtiyaç temasına ilişkin 3 söyleme karşılık, son görüşmede “İhtiyaçlar olmazsa olmaz şeylerdir” söyleminin eklenmesi ve söylem sayısının artmış olduğu, yine uygulamadan önce “İhtiyacım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girer” söyleminin 3 öğrencinin dile getirmesine karşılık uygulamadan sonra bu söylemin sayısının artmış olduğu görülmektedir. İhtiyaç sıralaması temasına ilişkin öğrencilerin ön görüşmede dile getirdikleri yiyecek, barınma ve giyecek temel ihtiyacına ek olarak etkinlikten sonra sağlık, eğitim, dinlenme gibi ihtiyaçları da belirtmeleri dikkat çekicidir. Uygulamadan önceki öğrenci söylemlerinin ve söylem sayılarının uygulamadan sonra artmış olması uygulamanın etkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre “istek ve ihtiyaçları ayırt ederek, ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” kazanımına ilişkin uygulanan etkinlik sonrasında öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı söylenebilir.

Araştırmanın İkinci Kazanımına İlişkin Bulgular

“Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanı” kazanımına ilişkin etkinlikten önce öğrencilerle görüşülmüştür. Ön görüşmeden sonra etkinlik uygulanmıştır. Etkinlikten sonra, görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin ön görüşme ve son görüşme söylemleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Ekonomik Faaliyetlere İlişkin Görüşme Sonuçları

Tema	Ön Görüşme Söylemleri	Son Görüşme Söylemleri	
Ekonomik faaliyet	Tarım Hayvancılık	Tarım	8
		Hayvancılık	7
		Madencilik	3
		Seracılık	0
		Turizm	0
Üretim	Ekmeğin üretilmesi Pastanın üretilmesi Ayakkabının üretilmesi	Sana yi	0
		Hizmet sektörü	0
		Ekmeğin üretilmesi	7
		Pastanın üretilmesi	3
		Ayakkabının üretilmesi	
		Teknolojik aletler üretilmesi	

			Kıyafetler üretilmesi Peynirin üretilmesi Mobilyanın üretilmesi	0
Dağıtım	Ekmeğin markete gelmesi Pastanın pastaneye gelmesi Ayakkabının ayakkabı mağazasına gelmesi		Ekmeğin markete gelmesi Pastanın pastaneye gelmesi Ayakkabının ayakkabı mağ.gelmesi Teknolojik aletlerin teknolojik mar.gelmesi Kıyafetlerin mağazaya gelmesi Peynirin markete gelmesi Mobilyanın mağazaya gelmesi	7 3 0
Tüketim	Ekmeğin yenmesi Pastanın yenmesi Ayakkabının giyilmesi		Ekmeğin yenmesi Pastanın yenmesi Ayakkabının giyilmesi Teknolojik aletlerin kullanılması Kıyafetlerin kullanılması Peynirin yenmesi Mobilyanın kullanılması	7 3 0
Önemli Görülen Meslekler	Do ktor Öğretmen Polis As ker	1 0	Do ktor Hakim Öğretmen Polis As ker Çif tçi Temizlikçi Şoför Kuaför Bakkal Fırıncı İnşaat ustası Sporcu Banka çalışanı Tamirci Kasap Kasiyer	1 0 0 0 9 8 8 7 6 5 4 3 2 0

--	--	--	--	--

Tablo 4'teki ön görüşme sonuçlarına göre, öğrenciler ekonomik faaliyet olarak tarım ve hayvancılık olarak sadece 2 ekonomik faaliyet, üretim, dağıtım ve tüketim temasına yönelik ekmek, pasta ve ayakkabı şeklinde sadece 3 ürün ismi söyleyebilmişlerdir. Öğrenci söylemlerinde, önemli görülen meslekler temasına ilişkin, doktor, polis, asker, öğretmen mesleklerinin sıralanması, toplum tarafından önemli görülen ve gözde olan meslekleri onların da önemli gördüğünü göstermektedir. Bu sonuçlara göre, sınıfın büyük çoğunluğunun “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır” kazanımına ilişkin düzeylerinin düşük olduğunu söylemek olasıdır. Bu kazanıma ilişkin yapılan etkinlik sonunda ise öğrencilerin söylemlerinde ön görüşmeye göre farklılıklar göze çarpmaktadır. Son görüşme sonuçlarına göre öğrenci söylemleri 15 tarım, 14 hayvancılık, 12 madencilik, 9 seracılık, 9 turizm, 8 sanayi, 6 hizmet sektörü şeklinde olup, 7 tane ekonomik faaliyetin sıralandığı görülmektedir. Üretim, dağıtım ve tüketim temasında ön görüşmedeki 3 ürün söylemine karşılık son görüşmede 7 ürün isminin söylendiği görülmektedir. Önemli görülen meslekler olarak, doktor, hakim, öğretmen, polis, asker, çiftçi, temizlikçi, şoför, kuaför, bakkal, fırıncı, inşaat ustası, sporcu, banka çalışanı, tamirci, kasap, kasiyer şeklinde 17 tane meslek ifade etmeleri, öğrencilerin ön görüşmeye göre önemli görülen meslek sayısını artırmış olduklarını, bu durum da onların her mesleği önemli gördüğünü göstermektedir. Bu sonuçlara göre ekonomik faaliyetlerle ilgili uygulanan etkinlik sonrasında öğrencilerin “ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır” kazanımına yönelik etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığı söylenebilir.

Araştırmanın Üçüncü Kazanımına İlişkin Bulgular

“Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımına ilişkin etkinlikten önce öğrencilerle görüşülmüştür. Ön görüşmeden sonra etkinlik uygulanmıştır. Etkinlikten sonra, görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin ön görüşme ve son görüşme söylemleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Bilinçli Tüketiciye İlişkin Görüşme Sonuçları

Tema	Ön Görüşme Söylemleri		Son Görüşme Söylemleri	n
Bilinçli Tüketici	Fiyatına bakarım	3	Fiyatına bakarım	2
			Kalitesine bakarım	0
	Markasına bakarım		Fiş ya da fatura alırım	1
			4	4
	Reklamlarda gördüğümü alırım	2	Bozuk ürünü iade ederim Üretim tarihine bakarım	1
				4
		0	Son kullanma tarihine bakarım	1
				4
			TSE damgasına bakarım	1
				3
			Tazelğine bakarım	1
			Temizliğine dikkat ederim Reklamların etkisinde kalmam İhtiyacıma öncelik veririm	2
				1
			Malın üzerindeki içindikiler bölümünü okurum	1
			9	
		Türk malı olduğuna dikkat ederim Ambalajının geri dönüştürülür	8	
			8	
		malzemededen olduğuna dikkat ederim	8	
			7	
			6	
			3	

Tablo 5’teki ön görüşme sonuçlarına göre, öğrenciler bilinçli tüketici temasına yönelik olarak alacağımız malın fiyatına bakarım, markasına bakarım ve reklamlarda gördüğümü alırım şeklinde sadece 3 söylem ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre, sınıfın büyük çoğunluğunun bilinçli tüketicilik düzeylerinin düşük olduğunu söylemek olasıdır. Bu kazanıma ilişkin yapılan etkinlik sonunda ise öğrencilerin bu kazanımla ilgili söylemlerinde ön görüşmeye göre farklılıklar göze çarpmaktadır. Son görüşme sonuçlarına göre, öğrenciler bilinçli tüketici temasına ait alacağımız malın fiyatına bakarım, kalitesine bakarım, fiş ya da fatura alırım, bozuk ürünü iade ederim, üretim tarihine bakarım, son kullanma tarihine bakarım, TSE damgasına bakarım, tazeliğine bakarım, temizliğine dikkat ederim, reklamların etkisinde kalmam, ihtiyacıma öncelik veririm, malın üzerindeki içindikiler bölümünü okurum, Türk malı

olduğuna dikkat ederim ve ambalajının geri dönüştürülür malzemededen olduğuna dikkat ederim şeklinde 14 söylem ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre, bilinçli tüketici ile ilgili uygulanan etkinlik sonrasında öğrencilerin “sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımına yönelik finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı söylenebilir.

Araştırmanın Dördüncü Kazanımına İlişkin Bulgular

“Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur” kazanımına ilişkin etkinlikten önce öğrencilerle görüşülmüştür. Ön görüşmeden sonra etkinlik uygulanmıştır. Etkinlikten sonra, görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin ön görüşme ve son görüşme söylemleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Bütçeye İlişkin Görüşme Sonuçları

Tema	Ön Görüşme Söylemleri		Son Görüşme Söylemleri	
Bütçenin Tanımı	Bütçenin anlamını bilmiyorum Para Maddi durum	9	Gelir-gider planı Giderlerimizi ayarlamak Gelirlerin akılcıca değerlendirilmesi	5
Bütçe Oluşturma	Ailem bütçe yapar Ailemin bütçe yaptığını bilmiyorum Kendi bütçemi yapıyorum Kendi bütçemi yapmıyorum	7 8	Ailem bütçe yapar Kendi bütçemi yapıyorum Kendi bütçemi yapmıyorum	1 5

Tablo 6’daki ön görüşme sonuçlarına göre, öğrencilerin 19’u bütçenin tanımını bilmediğini söylemiş, 5 öğrenci ise bütçenin tanımını para ve maddi durum şeklinde eksik tanımlamıştır. Öğrencilerin 4’ü, ailesinin bütçe yaptığını, 17’si ailesinin bütçe yaptığını bilmediğini söylemiş, 3’ü kendi bütçelerini yaptıklarını, 18’i ise kendi bütçelerini yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, sınıfın büyük çoğunluğunun kendine ait örnek bir bütçe oluşturur kazanımına ilişkin düzeylerinin düşük olduğunu söylemek olasıdır. Bu kazanıma ilişkin yapılan etkinlik sonunda ise öğrencilerin bu kazanımla ilgili söylemlerinde ön görüşmeye göre farklılıklar göze çarpmaktadır. Son görüşme sonuçlarına göre, bütçenin tanımı 15 söylem gelir-gider planı, 7 söylem giderleri ayarlamak, 8 söylem gelirlerin akılcıca değerlendirilmesi şeklinde yapılmış olup, öğrencilerin hepsinin bütçeyi doğru tanımlayabilmiş oldukları görülmektedir. Bütçe oluşturma temasına ilişkin ise, 21 söylem ailelerinin bütçe yaptığı, 15 söylem kendi bütçelerini yaptıkları, 4 söylem ise kendi bütçelerini yapmadıkları şeklindedir. Bu sonuçlara göre, “kendine

ait örnek bir bütçe oluşturur” kazanımına ilişkin etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini arttırdığını söylemek olasıdır.

Araştırmanın Beşinci Kazanımına İlişkin Bulgular

“Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına ilişkin etkinlikten önce öğrencilerle görüşülmüştür. Ön görüşmeden sonra etkinlik uygulanmıştır. Etkinlikten sonra, görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin ön görüşme ve son görüşme söylemleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Tasarrufa İlişkin Görüşme Sonuçları

Tema	Ön Görüşme Söylemleri	n	Son Görüşme Söylemleri	n
İsraf edilen kaynaklar	Su Elektrik Para	18	Su	23
		15	Elektrik	22
		11	Para	21
			Besin	17
			Giysi	13
			Doğalgaz	13
			Zaman	9
			Emek	7
		Kağıt	3	
Tasarruf	Suyu boşa harcamam Boşa yanan lambaları kapatırım Gereksiz yere paramı harcamam	18	Suyu boşa harcamam	22
			Boşa yanan lambaları kapatırım	20
		15	Paramızı gereksiz yere harcamam	20
			Kumbaramda para biriktiririm	17
		11	İzlemediğimiz televizyonu kapatırım	16
			Tabağıma yiyeceğim kadar yemek alırım	15
			Zamanımı boşa harcamam	8
			Boş yere kağıt koparmam	7
			Kıyafetlerimi düzgün kullanırım	5
			Kalorifer yanarken pencere açmam	4

Tablo 7’deki ön görüşme sonuçlarına göre, öğrenciler israf edilen kaynaklar ve tasarruf temasına yönelik sadece 3’er söylem belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, sınıfın büyük çoğunluğunun “çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına yönelik düzeylerinin düşük olduğunu söylemek olasıdır. Bu kazanıma ilişkin yapılan etkinlik sonunda ise öğrencilerin bu kazanımla ilgili söylemlerinde ön görüşmeye göre farklılıklar göze çarpmaktadır. Öğrencilerin son görüşme sonuçlarına göre, israf edilen kaynaklar temasına yönelik su, elektrik, para, besin, giysi, doğalgaz, zaman, emek, kağıt şeklinde 9 söylem, tasarruf temasına yönelik, suyu boşa harcamam, boşa yanan lambaları kapatırım, paramı gereksiz yere harcamam, kumbaramda para biriktiririm, izlemediğim televizyonu kapatırım, tabağıma yiyeceğim kadar yemek alırım, zamanımı boşa harcamam, boş yere kağıt koparmam, kıyafetlerimi düzgün kullanırım, kalorifer yanarken pencere açmam şeklinde 10 söylem ifade

etmeleri öğrencilerin son görüşmedeki söylem sayılarının artmış olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre “çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına yönelik uygulanan etkinliklerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini arttırdığını söylemek olasıdır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Etkinliklerin uygulanmasından önce öğrencilerle yapılan ön görüşme sonuçlarına göre öğrencilerin “finansal okuryazarlık” becerisine ilişkin söylem sayılarının az olması öğrencilerin bu beceriye ilişkin düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Oysa bu öğrencilerin Hayat Bilgisi ve Matematik dersinde finansal okuryazarlık becerisine ilişkin kazanımları edinmiş olmalarının beklenmesine rağmen ön görüşmeden çıkan sonuçlar bunun aksini göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu; Sarıgül’ün (2014) “üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur” bulgusuyla, Barmaki’nin (2015) “üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri düşüğe yakındır” bulgusuyla, Çam ve Barut’un (2015) “üniversite öğrencilerinin finansal okuryazar olmadıkları tespit edilmiştir” bulgusuyla, Er ve Taylan’ın (2017) “lise öğrencilerinin finansal gelişmelere olan ilgilerinin düşük olduğu ve temel finansal terimler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir” bulgusuyla, Çarıkçı’nın (2019) “ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin para, fiyat, bütçe kavramını duymakla birlikte işlevleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir” bulgusuyla örtüşmektedir.
- Etkinliklerin uygulanması aşamasında öğrencilerin çoğunluğunun derse katılmasından öğrencilerin finansal okuryazarlık becerisine ilişkin etkinlikleri sevdikleri sonucuna ulaşılabilir. Araştırmanın bu bulgusu, Schug ve Hagedorn’un (2005) “The Money Savy Kids adlı finansal eğitim programıyla ilkokul öğrencilerinin olumlu finansal tutumlar kazandıkları görülmüştür” bulgusuyla; Batty, Collins ve Odders-White’in (2015) “uygulanan finansal eğitim programı sonunda dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin kişisel finans konusunda daha olumlu tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır” bulgusuyla ve Collins, O’Rourke, Odders-White ve diğerlerinin (2016) “MyCE adlı finans eğitim programının sonunda ilkokul öğrencilerinin olumlu finansal tutumlar kazandıkları görülmüştür” bulgusuyla örtüşmektedir.
- “İstek ve ihtiyaçları ayırt ederek, ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” kazanımına ilişkin finansal okuryazarlıkla ilgili söylem sayısı ön görüşmede 9 iken, uygulanan etkinlik sonrasında son görüşmede bu beceriyle ilgili söylem sayısının 15 olduğu görülmektedir. Bu sonuçta dikkati çeken nokta, hem söylem sayısı hem de son görüşmedeki söylem sayısına katkı yapan öğrenci sayısının artmış olmasıdır. Ön görüşmede “İhtiyaçlar önemlidir” söylemi 8 öğrenci

tarafından dile getirilirken bu söylem son görüşmede 20 öğrenci tarafından, ön görüşmede “ihtiyaçlarım karşılanmazsa yaşamım tehlikeye girebilir” söylemi 3 öğrenci tarafından dile getirilirken, son görüşmede bu söylem 22 öğrenci tarafından, “istekler benim için önemli değildir” söylemi ön görüşmede 4 öğrenci tarafından dile getirilirken, son görüşmede bu söylemin 21 öğrenci tarafından dile getirildiği görülmektedir. Ön görüşmede öğrenciler yiyecek, giyinme, barınma şeklinde sadece 3 temel ihtiyaç sıralarken, son görüşmede bu söylem sayısının 6 olduğu görülmektedir. Söylem sayısındaki ve söylem sayısına katkı yapan öğrenci sayısındaki artışlar, öğrencilerin bu kazanıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Çarıkçı'nın (2019) “ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitiminin sonunda ihtiyaçlar konusuna ilişkin sorularda doğru yanıt oranlarının arttığı görülmüştür” bulgusuyla örtüşmektedir.

- “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanı” kazanımına ilişkin finansal okuryazarlıkla ilgili söylem sayısı ön görüşmede 15 iken, uygulanan etkinlik sonrasında son görüşmede bu beceriyle ilgili söylem sayısının 45 olduğu görülmektedir. Söylem sayısındaki bu artış, öğrencilerin bu kazanıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir.

- “Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımına ilişkin finansal okuryazarlıkla ilgili söylem sayısı ön görüşmede 3 iken, uygulanan etkinlik sonrasında son görüşmede bu beceriyle ilgili söylem sayısının 14 olduğu görülmektedir. Söylem sayısındaki bu artış, öğrencilerin bu kazanıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Varcoe, Martin ve Go'nun (2005), “Money Talks for Teens adlı finansal eğitim programının lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgilerini artırdığı, alışverişte fiyat karşılaştırması yaptıkları ve indirimleri beledikleri” bulgusuyla ve Çarıkçı'nın (2019) “ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitiminin sonunda harcama konusuna ilişkin sorularda doğru yanıt oranlarının arttığı görülmüştür” bulgusuyla örtüşmektedir.

- “Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur” kazanımına ilişkin finansal okuryazarlıkla ilgili söylem sayısı ön görüşmede 4 iken, uygulanan etkinlik sonrasında son görüşmede bu beceriyle ilgili söylem sayısının 5 olduğu görülmektedir. Bu sonuçta, dikkati çeken ön görüşme ile son görüşme söylem sayısı farkından ziyade son görüşmedeki söylem sayısına katkı yapan öğrenci sayısının artmış olmasıdır. Ön görüşme sonuçlarında öğrencilerin 19'u bütçeyi tanımlayamazken, 5 öğrencinin ise bütçenin tanımını para ve maddi durum şeklinde eksik tanımladığı görülmektedir. Son görüşme sonuçlarında ise, bütçenin tanımı 15 söylem “gelir-

gider planı”, 7 söylem “giderleri ayarlamak”, 8 söylem “gelirlerin akıllıca değerlendirilmesi” şeklinde yapılmış olup, öğrencilerin hepsinin bütçeyi doğru tanımlayabilmiş oldukları görülmektedir. Ön görüşme sonuçlarında “kendi bütçemi yaparım” söylemi 3 öğrenci tarafından dile getirilirken, son görüşmede bu söylemi 15 öğrenci dile getirmiştir. Ön görüşmede öğrencilerin 4’ü “ailesinin bütçe yaptığını” söylerken, son görüşmede bu sayı 21 olmuştur. Söylem sayısına katkı yapan öğrenci sayısının fazlalığı, öğrencilerin bu kazanıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Varcoe, Martin ve Go’nun (2005), “öğrenciler aile bütçesi ve paranın nasıl harcanması gerektiği hakkında olumlu yönde görüş bildirmişlerdir” bulgusuyla; Otto, Schots, Westerman ve Webley’in (2006) “gerçek yaşamda karşılaşılan ekonomik problemlerin basit oyunlar olarak tasarlanarak çocuklara sunulmasıyla, 9 ve 12 yaş arasındaki çocukların paralarını yönetme kabiliyeti kazandıkları görülmüştür” bulgusu ve Carlin ve Robinson’ın (2012), “Junior Achievement Finance Park adlı finansal okuryazarlık programıyla öğrenciler maliyet hesaplamada ve tasarruf eğiliminde olma yönünde olumlu yönde gelişme göstermişlerdir” bulgusuyla örtüşmektedir.

• “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır” kazanımına ilişkin finansal okuryazarlıkla ilgili söylem sayısı ön görüşmede 6 iken, uygulanan etkinlik sonrasında son görüşmede bu beceriyle ilgili söylem sayısının 19 olduğu görülmektedir. Söylem sayısındaki bu artış, öğrencilerin bu kazanıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu; Varcoe, Martin ve Go’nun (2005), “öğrenciler tasarrufun önemi hakkında olumlu görüş bildirmişler ve gelecek için para tasarrufu konusunda daha fazla düşünmektedirler” bulgusuyla; Sherraden, Johnson, Elliott ve diğerlerinin (2007) “I Can Save (ICS) eğitim programı ile ilkökul öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerinde artış olmuş, tasarruf yapmaya ve bu konuda kendilerine güven duymaya başlamışlardır” bulgusuyla; Batty, Collins ve Odders-White’in (2015) “uygulanan finansal eğitim programıyla dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin tasarruf etme olasılıklarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır” bulgusuyla ve Çarıkçı’nın (2019) “ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitiminin sonunda tasarruf konusuna ilişkin sorularda doğru yanıt oranlarının arttığı görülmüştür” bulgusuyla örtüşmektedir.

Ayrıca; Borden, Lee, Serido ve Collins’in (2008) “Credit Wise Cats adlı finansal eğitim programından sonra üniversite öğrencilerinin olumlu finansal davranışlarının önemli ölçüde arttığı ve daha riskli finansal davranışlarının azaldığı görülmüştür” bulgusu, Akhan’ın (2010) “ilköğretim kademesinde uygulanan ekonomi okuryazarlığı programı deney grubundaki

öğrencilerin başarı düzeylerinde kontrol grubundaki öğrencilere göre bir artış sağlamış ve bu sayede öğrencilerde kalıcı öğrenmeler gerçekleşmiştir” bulgusu, Sherraden, Johnson, Guo ve Elliott’ın (2011) “I Can Save (ICS) finansal eğitim programıyla ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubu, kontrol grubundaki öğrencilere göre, finansal okuryazarlık sınavında önemli ölçüde daha yüksek puanlar almışlardır” bulgusuyla; Go, Varcoe, Eng, Pho ve Choi’in (2012) “Money Savvy Youth (MSY) adlı finansal eğitim programıyla ilkökul öğrencilerinin finansal bilgilerinde artış olmuş ve öğrenciler olumlu finansal davranışlarda bulunmuşlardır” bulgusuyla ve Berry, Karlan ve Pradhan’ın (2015) “Aflatoun ve HBM adlı finans eğitim programları sonunda beşinci ve yedinci sınıf öğrencilerinin finansal davranışlar kazandıkları görülmüştür” bulgusu araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Öğretim programlarında finansal okuryazarlık becerisiyle ilgili kazanımlara ve etkinliklere daha çok yer verilmelidir.
- Öğretmenlere çeşitli sınıf düzeylerine uygun olan finansal okuryazarlık ile ilgili öğrenme materyalleri sağlanmalıdır.
- Araştırmacılar için, öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerini ölçen araştırmalar ile finansal eğitim uygulamalarının etki düzeyini konu alan araştırmaların yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Acaravcı, S. K. ve Bediroğlu, K. (2019). Finansal okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi üzerine uygulama. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 30-51.
- Akhan, N. E. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akhan, N. E. (2013). Adım adım ekonomi okuryazarlığı: Sosyal bilgiler dersleri için alternatif yollar [Özel sayı]. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 1-36. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.569>.
- Amagir, A., Groot, W., Maassen van den Brink, H. ve Wilschut, A. (2018). A review of financial- literacy education programs for children and adolescents. *Citizenship, Social and Economics Education*, 17(1), Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/2047173417719555>.
- Atkinson, A. ve Messy, F.A. (2013). Promoting financial inclusion through financial education: OECD/INFE Evidence, Policies and Practice. OECD Working Papers on Finance,

- Insurance and Private Pensions, No. 34, OECD. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/20797117>.
- Barmaki, N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Batty, M., Collins, J. M. ve Odders-White, E. (2015). Experimental evidence on the effects of financial education on elementary school students' knowledge, behavior, and attitudes. *Journal of Consumer Affairs*, 49(1), 69-96. Retrieved from: <https://doi.org/10.1111/joca.12058>.
- Berry J, Karlan D ve Pradhan M (2015) The impact of financial education for youth in Ghana. No. w21068, *National Bureau of Economic Research*, Retrieved from: <http://doi.10.1.1.717.6035>.
- Borden, L., S. Lee, J. Serido ve D. Collins (2008). Changing college students financial knowledge, attitudes and behavior through seminar participation. *Journal of Family and Economic Issues*, 29 (1), 23-40. Retrieved from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-007-9087-2>.
- Carlin, B. I., ve Robinson, D. T. (2012). What does financial literacy training teach us?. *The journal of economic education*, 43(3), 235-247. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/00220485.2012.686385>.
- Child and Youth Finance International (CYFI). (2013). Research evidence on the CYFI model of children and youth as economic citizens. *CSD Research Review* No.13-04. Retrieved from: <http://www.bu.edu/bucflp/files/2014/06/CYFI-Research-BriefResearch-Evidence-on-the-child-and-youth-finance-model-of-economic-citizenship-2.pdf>
- Child and Youth Finance International (CYFI) (2016). Training Course on: Fostering National Financial Education Strategies. Podgorica: CYFI and GIZ. Retrieved from: <https://childfinanceinternational.org/>
- Collins J.M, O'Rourke C, Odders-White E, et al. (2016) Evaluating experiential financial education in elementary classrooms. *Working Paper*. Retrieved from: https://cfs.wisc.edu/2016/04/28/myce_early_findings/.
- Çam, A. V. ve Barut, A. (2015). Finansal okuryazarlık düzeyi ve davranışları: Gümüşhane Üniversitesi önlisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 7(4), 63-72.
- Çarıkçı, O. (2019). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal farkındalık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 133-157.
- Er, B., ve Taylan, A. E. (2017). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 297-317.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-125. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.2015.11.24815>
- Ersoy, S. ve Nazik, M. H. (2006). Ergenlerde tüketicilik bilinç düzeyi üzerine bir inceleme", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 313-329. Erişim

- adresi:<https://pdfs.semanticscholar.org/4a98/a17a9649d0d3439cfea2d748253054fa025f.pdf>.
- Fabris N. ve Luburić R. (2016). Financial education of children and youth. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 2, pp. 65-79 January 2016, DOI: 10.1515/jcbtp-2016-0011.
- Finansal Okuryazarlık Nedir. (2016). Erişim adresi: <https://www.fo-der.org>.
- Go, C. G., Varcoe, K., Eng, T., Pho, W. ve Choi, L. (2012). Money savvy youth: evaluating the effectiveness of financial education for fourth and fifth graders. San Francisco, CA: Federal Reserve Bank of San Francisco Retrieved from: <https://pdfs.semanticscholar.org/a81c/e34ed84a6ca08d8b2d6b61058e5563cbd7f5.pdf>
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *Elementary Education Online*, 16(3). DOI: 10.17051/ilkonline.2017.330233.
- Investopedia. (2016). Teaching Financial Literacy to Children. Retrieved from: <http://www.investopedia.com/university/teaching-financial-literacychildren>
- Mandell, L. (2008). Teaching Young Dogs Old Tricks: The Effectiveness of Financial Literacy Intervention in Pre-High School Grades, chapter in Thomas A. Lucey and Kathleen S. Cooter (eds), *Financial Literacy for Children and Youth* Digitaltextbooks.biz Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-75734-6_10.
- MEB. (2016). Bütçemi Yönetebiliyorum Projesi Eğitimcilerin Eğitimi. Erişim adresi: <http://hbogm.meb.gov.tr/www/butcemi-yonetebiliyorum-projesinde-81-ilimizin-egitici-egitimi-gerceklestirildi/icerik/500>.
- MEB. (2017). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*.Ankara.
- OECD (2005). Improving financial literacy: Analysis of issues and policies. Announcement of publication and outline of publication. Retrieved from: <http://www.oecd.org/finance/financialeducation/improvingfinancialliteracyanalysisofissuesandpolicies.htm>.
- OECD (2013). Financial literacy framework, PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy, OECD Publishing. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-7>.
- OECD (2014). PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI). Paris: OECD. Retrieved from: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/PISA-2012-results-volume-vi.pdf>
- Orton, L. (2007). Financial literacy: Lessons from international experience. *Canadian Policy Research Networks*, Incorporated. Retrieved from <http://canlearnsociety>.
- Otto, A. M., Schots, P. A., Westerman, J. A. ve Webley, P. (2006). Children's use of saving strategies: An experimental approach. *Journal of Economic Psychology*, 27(1), 57-72. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.joep.2005.06.013>.
- Schug, M. ve Birkey, J. C. (1985). The development of children's economic reasoning. *Theory and Research in Social Education*, (13): 31-42. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/00933104.1985.10505494>.
- Schug MC ve Hagedorn EA (2005) The Money Savvy Pig™ goes to the big city: Testing the effectiveness of an economics curriculum for young children. *The Social Studies* 96(2): 68– 71. Retrieved from: <https://doi.org/10.3200/TSSS.96.2.68-71>.

- Sherraden MS, Johnson L, Elliott W III, et al. (2007) School-based children's saving accounts for college: The I can save program. *Children and Youth Services Review* 29(3): 294–312. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2006.07.008>.
- Sherraden, M. S., Johnson, L., Guo, B. ve Elliott, W. (2011). Financial capability in children: Effects of participation in a school-based financial education and savings program. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(3), 385-399. Retrieved from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-010-9220-5>.
- Suiter, M., ve Meszaros, B. (2005). Teaching about saving and investing in the elementary and middle school grades. *Social Education*, 69(2), 92-95. Retrieved from: https://www.socialstudies.org/system/files/publications/articles/se_6902092.pdf
- Sullivanov G. (2013). G20 National Financial Literacy Strategies. Retrieved from: <http://en.g20russia.ru/news/20130905/782412777.html>.
- Temel Bir Yaşam Becerisi:Finansal Okuryazarlık. (2016). Erişim adresi: <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/temel-bir-yasam-becerisi-finansal-okuryazarlik>.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11421/18940>.
- Tetik, N. (2019). Türkiye'nin finansal okuryazarlık düzeyi: literatür taraması ve sonuçların değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 14(6).
- Türkiye İsrar Raporu (2018).Erişim adresi: <https://ticaret.gov.tr/data/5c5>.
- United Nations Children's Fund (UNICEF) (2012). Child Social and Financial Education. New York: UNICEF. Retrieved from: <https://www.unicef.org/publications/files>
- Varcoe, K. P., Martin, A., Devitto, Z. ve Go, C. (2005) Using financial education curriculum for teens. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 16 (1), 63-71. Retrieved from:https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2255109.
- Yalçınkaya, E. ve Er, T. (2019). Sosyal bilgiler eğitiminde finansal okuryazarlık. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9 (1), 1-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/nevsosbilen/issue/46568/400387>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.bs). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2017). Çocuklar için yaygın eğitim kapsamında yürütülen ekonomi eğitimi çalışmalarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (ERTE Özel Sayısı), 103-124.

Extended Abstract

Schools have a mission to provide students with the necessary skills in social life. Schools accomplish this mission through lessons. Social studies is a course aimed at raising effective citizens who are equipped with knowledge and skills and values. In this course, a set of skills that every individual should have is gained for social life. One of these skills is financial literacy. Financial literacy skills are individuals' basic financial knowledge, ability to make sound financial decisions, and their ability to manage their budgets correctly. Financial literate, prepares a budget, compares prices and saves. Financial literacy skill is an essential skill for all age groups. An effective financial literacy education contributes to the solution of important problems for both individuals and society. Unfortunately, many children grow up knowing little or nothing about financial matters. It is extremely important for individuals to receive financial education as early as possible. Therefore, financial education should be integrated with the education program in schools. The purpose of this study is to reveal the effects of the activities prepared on the "financial literacy" skill in the Social Studies curriculum on the financial literacy levels of the students.

In this research, "action research", which is one of the qualitative research patterns, was used. The research was conducted in the spring semester of the 2018-2019 academic year. The study group of the study consisted of 25 fourth grade students studying at a primary school in the Tepebaşı district of Eskişehir. Of the 25 students in the study group, 12 are female and 13 are male. While selecting the study group of the research, easily accessible case sampling method was used. In the research, it is about financial literacy, "It makes conscious choices between the two by distinguishing the demands and needs", "It recognizes the main economic activities in the family and its immediate surroundings", "It shows conscious consumer behavior as a responsible person", "It creates a sample budget of its own" and activities related to the "Uses the surrounding resources without wasting" were prepared and implemented. Expert opinion was taken while developing the activities. The activities prepared for action research were applied to the working group for 5 weeks. The researcher managed the process and took on the role of teacher. There are 8 open-ended questions in the interview form. Standard open-ended interview form was applied before and after the activities. Results of the pre-interview and post interview with students were analyzed with qualitative content analysis. The answers given by the students to the open-ended questions in the interview form were determined, the codes were reached, and the themes were reached from the codes. In order to increase the reliability of the codes and themes, the statements of the students obtained from the pre-interviews and the last

interviews were analyzed separately with the researcher and an expert. The reliability calculation of the research was calculated with the formula of Miles and Huberman (1994) and the average reliability was found to be 92%. This average was found sufficient for research.

According to the research findings, the big difference between the number of discourses of the pre-interview and the last interview is outstanding. These differences are seen to occur in all gains related to financial literacy skills.

- According to the results of the preliminary interviews with the students before the implementation of the activities, the low number of discourses regarding the students' financial literacy skill shows that the students have low levels of this skill.

- It can be concluded that the majority of students attend the lessons during the implementation of the activities and that they like the activities related to financial literacy skills of the students.

- According to the results of the last interview after the activities, there was an increase in the number of discourses and the number of students contributing to the number of discourses. It can be said that the activities related to the financial literacy skills of the students increase the financial literacy levels of the students.

According to the research findings, the following suggestions have been developed:

- Curriculums should include more activities related to financial literacy skills.
- Teachers should be provided with learning materials on financial literacy.
- For researchers, studies that measure students' financial literacy skills and studies on the impact of financial education practices can be suggested.